

ЗЛАТНИЯТ САНДЪК ТАТСКА ПРИКАЗКА

Превод от руски: Иван Троянски, 1976

chitanka.info

В едно шахство, в едно падишахство, на нашата земя, не вчера, не днес, а в стари времена живял един богаташ. Този богаташ имал един-единствен син, когото много обичал и изпълнявал всичките му желания.

Когато синът станал на осемнадесет години, отишъл при баща си и казал:

— Скъпи татко, жив и здрав да си ми, разреши ми да ида на лов. Омръзна ми да стоя в къщи, вече съм голям и трябва да видя света със собствените си очи.

Бащата се зарадвал и помислил: „Ето че дочаках сина ми да стане голям!“ Но в същото време богаташът се разтревожил за сина си. Радостта и скръбта се смесили в сърцето на стареца и той казал:

— Мили синко, защо ти е да ходиш на лов? Богатствата, които съм натрупал, ще ти стигнат за сто години. А аз имам само теб.

Дълго разубеждавал сина си, но момъкът държал на своето:

— Вече съм голям и искам да видя света!

И в края на краищата бащата отстъпил.

— Само не язди на изток! — предупредил сина си той.

Момъкът не се приготвял дълго. Избрал най-добрия кон от бащиния си табун, майка му напълнила една шарена торба и той тръгнал на лов.

През целия ден синът на богаташа не слязъл от коня. Много села видял по пътя си, всички кътчета на гората преровил, но нито един звяр, нито една птица не ударил. Настанала вечерта и синът на богаташа се натъжил.

— Ще ме е срам пред баща ми — помислил той, — ако се върна с празни ръце. Ще тръгна на изток! Кой знае какво му е хрумнало на татко, та ми забранява!

И момъкът потирил коня си на изток. Много ли, малко ли препускал, много ли, малко ли села преминал, нощ ли, две ли нощи бил на път, но на края стигнал до някаква гора. Претършувал цялата гора, но не намерил никакъв дивеч. Свършило се яденето, което майка му сложила в торбата, а момъкът не срещнал нито звяр, нито птица.

И тогава решил да върви още по-нататък. Кой го знае колко е пътувал, но изминал път, равен на дължината на всички улици в родния му град. Най-сетне момъкът се измъкнал от гората и видял в далечината някаква крепост. Шибнал вихрогона си с камшичето и той

полетял във въздуха, шибнал го още веднъж и конят го отнесъл при крепостната стена. Момъкът си казал: „Каквото ще да става, ще вляза в крепостта!“

Слязъл от коня и едва тогава почувствувал колко е уморен, колко е измъчен от жажда.

Влязъл момъкът в крепостта и вътре видял красива тухлена къща. Блъснал вратата синът на богаташа, влязъл в къщата и гледа: една хубава девойка с тежки дълги плитки седи на колене, мокри парцал в сребърен леген и мие пода. И там, където прекара парцала, подът блести като огледало. Синът на богаташа гледал, гледал и изведнъж, дали от жаждата, дали от блясъка, очите го заболели и той паднал. Като чула шума, девойката скочила и едва не извикала, но когато забелязала, че на пода лежи момък с невиждана красота, се успокоила и се приближила до него.

— Вода — прошепнал синът на богаташа.

Девойката донесла вода в сребърна стомна и напоила непознатия. Той отворил очи и видял хубавицата. Засрашил се от слабостта си и бързо се изправил. Дълго стоели момъкът и девойката, озарени един друг от красотата си. На края девойката попитала:

— Откъде си, къде отиваш?

Синът на богаташа разказал за себе си, разказал и за това, че баща му не давал да язди на изток.

Девойката рекла:

— Вярно е казал баща ти: всички момци, които тръгваха на изток, загиваха. Имаш късмет, че те срещнах аз, иначе нямаше да останеш жив. Знай, че тази крепост е владение на баща ми и той заповяда да убиват всички момци, попаднали тук, а телата им да хвърлят на кучетата. И всичко това защото никой не бива да знае за моето съществуване.

Ала синът на богаташа не слушал думите на хубавицата, гледал я и мислел само за едно — как да остане завинаги с нея. А девойката възкликнала:

— Иди си, момко! Научи ли баща ми, че си тук, загинал си!

Хубавицата отворила вратата, момъкът се сбогувал и незабелязано напуснал крепостта. Качил се на вихрогона си, шибнал го с камшичето и конят полетял във въздуха. Втори път го шибнал —

конят се издигнал над облаците, трети път го шибнал — конят го донесъл до бащиния праг.

Бащата и майката се зарадвали на благополучното завръщане на сина си, взели да го гощават с най-хубави гозби, да го разпитват къде е бил, какво е видял. Но очите на момъка не виждали никакво ядене — в тях бил ликът на девойката, а ушите му не чували въпросите на родителите — в тях звучал гласът на девойката.

Момъкът едва дочакал нощта, ала и през нощта не можал да се унесе. Като дяволско черво се проточила за него тази нощ. Ала всяко начало, всеки път, всяко време си има край и тази нощ също се свършила. Рано сутринта момъкът понечил да стане от постелята си, но краката не го държали и той пак легнал.

Родителите отдавна станали, а синът все не излизал от стаята си. На края, когато слънцето стигнало до средата на небето, бащата се разтревожил и решил да узнае каква е работата. Влязъл в стаята на сина и попитал:

— Синко, защо не ставаш? Какво става с теб?

Синът рекъл:

— Скъпи татко, жив и здрав да си ми, но аз не се чувствавам добре.

Старият богаташ захапал пръста си, запроклинал мига, когато пуснал сина си от къщи, но от проклятията не ставало по-леко на момъка. Той лежал и не се надигал, ядене и пиене му носели в постелята, но почти нищо не докосвал. Богаташът повикал при сина си всички лекари, всички баячки, но те били безсилни да помогнат на момъка. А за причината на болестта си той мълчал.

Синът на богаташа имал един-единствен приятел — син на сиромах. Ден не можели да преживеят двамата момци, без да се видят. Когато синът на богаташа легнал болен, приятелят му веднага дошъл да го види и попитал:

— Какво се е случило?

Ала синът на богаташа не искал да каже нищо и на приятеля си. Така продължило няколко дни, а сетне синът на сиромаха дошъл при приятеля си, изсипал в стаята му чувал пепел, седнал на пода и започнал да посипва главата си. Дълго го гледал синът на богаташа, не издържал и рекъл:

— Душата ми не трае вече! Защо правиш така, защо ме измъчваш?

Тогава синът на сиромаша казал:

— А няма ти не измъчваш душата ми с мълчанието си? Приятелите трябва да делят по равно и радостта, и скръбта.

Синът на богатата се усмихнал:

— Да, ти си прав. Ще ти разкажа всичко.

Синът на сиромаша станал, разкършил се, седнал на постелята до болния момък и той разказал на приятеля си всичко, което му се случило. Когато свършил разказа си, синът на сиромаша казал:

— Тази девойка е дъщеря на кръвожадния падишах и той на никого не я дава за жена.

Влюбеният момък промълвил:

— Ако стане моя, ще оздравея, ако не — никакви баячи няма да ми помогнат.

Синът на сиромаша се разтревожил за приятеля си, но не се издал и му казал за утеха:

— Добре, не се коси, ще измислим нещо.

Веднага след това синът на сиромаша отишъл при стария богаташ и му рекъл:

— Драги чичо, синът ти е влюбен и затова е болен.

— Нека каже в коя и незабавно ще го ожени!

Синът на сиромаша му разказал всичко, което научил, и добавил:

— Зная, много момци загинаха от ръката на господаря на онази крепост. Трябва да се направи нещо, а иначе, не дай боже, всичко ще завърши с беда.

Богаташът се натъжил, хванал се за главата и казал:

— Да, зная, затова му и забраних да ходи на изток. Бих дал цялото си богатство само и само да спася сина си. Няма какво да се прави, налага се да се иде при кръвожадния падишах.

Богаташът викнал слугите си и заповядал да се приготвят за път. Слугите оседлали конете, закачили торби с храна и богаташът, придружен от няколко души, потеглил. Малко ли, много ли пътували, но на седмия ден пристигнали при крепостта на кръвожадния падишах. Най-напред си направили кратка почивка до рекичката, измили се, напоили конете, похапнали и чак след това се приближили

до крепостта. Богаташът почукал на чугунената порта и скоро излязъл самият кръвожаден падишах.

— Салам алейкум! — поздравили пътниците:

— Ваалейкум ассалам! — отвърнал стопанинът. — Влезте.

Слугите вързали конете, а стопанинът и гостът влезли в къщата. Кръвожадният падишах заповядал да сложат за госта богата трапеза. Поставили пред него най-хубави гозби и вина, но старият богаташ не бързал. Той казал:

— Благодаря за гостоприемството, ала аз дойдох по работа. Ако ние с теб не оправим тази работа — няма да се докосна до яденето!

Стопанинът се пипнал по челото с ръка и отвърнал:

— Говори за работата си.

Богаташът започнал:

— В този и този ден през този и този месец моят единствен син минавал край крепостта ти и се отбил да пие вода. Почерпила го с вода твоята дъщеря хубавица. Моят син, както я видял, така се влюбил, а като се влюбил — разболя се и легна. Три месеца вече лежи в постелята. Какви само лекари и баячки не водих при него — всичко без полза. А на приятеля си моят син казал: „Ако тази хубавица стане моя — ще се поправа, ако не — нищо няма да ми помогне.“ И ето че дойдох да поискам дъщеря ти за моя син. За нея ще дам всичко — нищо няма да пожаля.

Както се полага, стопанинът го изслушал докрай и казал:

— Желая ти дълъг живот, драги богаташо! Много сватовници идваха при мен, ала на всички казвах, че нямам никаква дъщеря. На теб не мога да кажа това — твоят син я видял. Но аз нямам право да омъжвам дъщеря си — тя си има стопанин, чието име не мога да спомена.

Богаташът се огорчил и започнал да увещава бащата на девойката. Той мислил, мислил и на края рекъл:

— Има само един изход: денем да бъде при мъжа си, а нощем да се връща в къщи.

Богаташът възкликнал:

— Как така? Такова нещо никъде го няма!

Но друго не можел да стори, освен да се съгласи. По-добре нещо, отколкото нищо. И утре е ден!

Кръвожадният падишах и богаташът съчинили договор, в който се казвало: бащата на девойката дава дъщеря си с условие, че денем ще прекарва при мъжа си, а нощем ще се връща в къщи. Като подписали договора, те, по случай голямата радост, седнали да пируват и пирували до сутринта. А рано сутринта богаташът и хората му се запътили към къщи и съобщили радостната вест на момъка.

Щом синът на богаташа узнал, че девойката ще му стане жена, веднага оздравял.

Скоро настъпил денят на сватбата. Богаташът повикал на тържеството всичките си приятели и познати, а надвечер сватбарите довели младоженката. Какво ставало само! Седем дни и седем нощи не замлъквали звуците на тъпана и зурната. И през цялото това време младоженката денем била в къщата на младоженеца, а нощем си отивала у тях.

Но ето че сватбата свършила, свършили и тупурдиите, младите останали сами и момъкът попитал невестата си:

— Защо нощем си ходиш у вас?

— Не мога да ти отговоря — само толкова казала девойката.

Минавали дни, месеци, но всичко си оставало, както по-рано: денем девойката била в къщата на мъжа си, а през нощта си отивала у тях. Всичко това дотегнало на момъка, пък и прел хората му било неудобно. Веднъж казал, че жена му заминала при чичо си, втори път — при баща си, трети път — още нещо ще измисли, и така всеки ден.

И ето че една вечер момъкът излязъл пред портата, седнал и се замислил. По това време оттук минавал някакъв старец, погледнал момъка в лицето и веднага се досетил, че нещо не е в ред. Спрял се и казал:

— Добър вечер!

Синът на богаташа отговорил:

— И на теб.

Старецът седнал до момъка и го заразпитвал:

— Защо скърбиш? Не искаш ли да ми разкажеш за нещастieto си? Момъкът отвърнал:

— А каква полза, ако ти разкажа?

Тогава старецът измъкнал от джоба си една шапчица, наложил я на момъка и попитал:

— Виждаш ли ме?

— Виждам те — отговорил синът на богаташа.

— А аз теб — не — казал старецът.

След това сам наложил шапчицата и попитал:

— А сега виждаш ли ме?

Момъкът отговорил:

— Не.

— А аз те виждам — рекъл старецът. Снел шапката-невидимка, дал я на момъка и добавил:

— Вземи я, ще ти свърши работа!

Синът на богаташа благодарил на добрия старец и двамата се разделили.

Сутринта девойката се върнала при мъжа си и гледа: много е весел днес. Зарадвала се, цял ден се шегували и не забелязали кога настъпила вечерта. Но ето, както винаги, за девойката пристигнала каруца. Тя се сбогувала е мъжа си и излязла на двора, а момъкът наложил шапката-невидимка, станал невидим, изскочил от къщи и също седнал в каруцата. Потеглили заедно.

Малко ли, много ли пътували, както и да е, но стигнали до крепостта на кръвожадния падишах. Девойката слязла от каруцата и тръгнала към къщи, момъкът — след нея. Влязла в стаята си, а мъжът ѝ — също. Едва седнала девойката на миндера и дошла една слугиня, поклонила се и попитала:

— Какво ще заповядаш да донеса за вечеря?

Девойката отговорила:

— Каквото искаш.

Слугинята наредила трапезата и поднесла пилаф със стафиди, а отгоре сложила печена гъска. Девойката си измила ръцете и започнала да яде, същото направил и момъкът. Девойката яде от едната страна, момъкът — от другата. Когато похапнали, дошла слугинята и разчистила трапезата, а девойката се съблякла и легнала да спи. Момъкът също се съблякъл и легнал на другия креват. Девойката както легнала, така и заспала, а момъкът не притворил очи, лежал и чакал да види какво ще стане.

Изведнъж, точно в полунощ, се разнесъл страшен грохот и цялата къща се разклатила. Гледа момъкът: покривът се разтворил като крила на порта и в стаята влетял един златен сандък. Щом сандъкът се докоснал до пода, девойката скочила, облякла се, пъхнала се в сандъка

и тракнала капака. Сандъкът веднага се издигнал нагоре и изчезнал, а след това покривът пак се съединил и всичко станало както по-рано. Синът на богаташа се смаял, като видял такова чудо. „Ясно ми е защо си отива нощем — помислил той. — Но къде отлита със сандъка? Трябва да науча!“ Лежал момъкът, лежал и заспал. Събудил се от страшен грохот, от който се разлюляла цялата къща. Покривът отново се разтворил, златният сандък влетял вътре, девойката излязла от него и той веднага отлетял. Гледа момъкът: съмва се. А девойката подредила стаята, умилала се, пременила се, с една дума, нагласила се да иде при мъжа си.

Скоро докарали каруцата, девойката седнала и потеглила, а заедно с нея и мъжът ѝ. Пред портата на своя дом момъкът скочил от каруцата, изтичал в стаята си, отложил шапката-невидимка и легнал в постелята. Девойката влязла в стаята, видяла спящия си мъж и възкликнала:

— Защо спиш толкова до късно? Ставай!

Синът на богаташа се протегнал, отворил очи и рекъл:

— Ах, разбуди ме, а аз сънувах такъв интересен сън!

Девойката се засмяла и каза:

— Разправяй, а аз ще послушам.

И момъкът заразказвал:

— Сънувах, че с теб седнахме в каруцата и тръгнахме заедно към къщата на баща ти. Пристигнахме там и ни гостиха с пилаф със стафиди и печена гъска. След вечерята легнахме да спим. Щом заспахме, се разнесе страшен грохот и цялата къща се разклати. Покривът се разтвори и в стаята влетя един златен сандък. Ти се пхна в сандъка и отлетя. Какво е станало по-нататък, не зная — ти ме събуди.

Девойката се учудила, че сънят съвпада с истината, но не се издаде.

— Ставай — каза тя, — мислил си за мен и ето че ти се присънил такъв неясен сън.

Момъкът не отговорил нищо и зачакал вечерта. Дълго и мъчително се проточил денят, но най-сетне изтекъл и девойката тръгнала към дома на баща си. С нея пътувал момъкът с шапката-невидимка. Като стигнала у тях, девойката изтичала при майка си и разказала какво сънувал мъжът ѝ.

— Нищо страшно! Той е от тези умници, дето всичко знаят. Но ти му кажи: „Нима всичко това, което си сънувал, може да се случи наяве?“ А сега се успокой, иди да ядеш — каза майката.

През цялото време момъкът с шапката-невидимка стоял тук.

Като поговорила с майка си, девойката си отишла в стаята, а момъкът вървял след нея. Както и снощи, вечеряли пилаф с печена гъска, а после легнали да спят, девойката на едната постеля, момъкът — на другата.

Точно в полунощ с грохот долетял сандъкът и застанал сред стаята. Но този път, щом девойката привдигнала капака, момъкът скочил в сандъка и се стаил в единия ъгъл. Девойката също се свряла вътре и сандъкът полетял.

Дали сандъкът се издигал нависоко, или летял над земята, момъкът не успял да разбере. Разбрал само, че сандъкът прелетял над седем планини и седем морета, долетял на седмото небе и влязъл в някакъв дворец. Щом сандъкът се допрял до пода, капакът се отворил и момъкът и девойката излезли. Девойката се насочила към една стая, а сандъкът — към друга. Момъкът се учудил, тръгнал подир сандъка и гледа: събрали се четиридесет еднакви сандъци. Уплашил се момъкът — да не би да обърка сандъците и да попадне не знам си къде! Застанал до своя сандък и дълго не смеел да се отмести.

Изведнъж синът на богаташа чул звуци на саз. Някой свирел толкова хубаво, че страхът веднага минал и момъкът тръгнал към мястото, откъдето се носела музиката. Скоро попаднал в една голяма стая и гледа: на килими седят четиридесет девойки и в ръцете на всяка има саз. Девойките една от друга по-хубави, всички свирят в един строй, а ги ръководи красива стройна жена. Ако някоя девойка засвири грешно, жената я бие по ръцете със златна пръчица.

Гледа момъкът всичко това и се чуди. Внезапно вижда, че жената отива при неговата девойка, удря я по ръцете със златната пръчица и казва:

— Какво става с теб? Защо не свириш вярно? Да не би да си се влюбила?

Девойката се обидила и сложила саза на килима. На момъка му дожаляло за жена му, приближил се, взел нейния саз и засвирил в строй с всички. А девойката незабелязано заспала. Когато се събудила,

мъжът ѝ сложил саза на коленете ѝ и отишъл встрани. Девојката засвирила сама, но пак се обърквала и нарушавала общия строй.

На края стопанката заповядала на девојките да седнат в сандъците и да си вървят по домовете. Всички девојки седнали в сандъците, а момъкът се мушнал в сандъка на жена си. Стопанката произнесла заклинание и сандъците полетели.

Никой не знае колко време летял сандъкът обратно, но на края долетял в стаята на девојката. Излязла тя от сандъка, а след нея и мъжът ѝ. Както и снощи, сандъкът отлетял с грохот. А девојката подредила стаята, умила се, пременила се и тръгнала към къщата на мъжа си. Момъкът пътувал заедно с нея. Също както предния път пръв изтичал в стаята си, отложил шапката-невидимка и легнал на постелята. Девојката влязла, видяла, че мъжът ѝ още спи, и казала:

— Ставай! Защо спиш толкова дълго?

Момъкът отворил очи и се протегнал:

— Пак ме разбуди, а такъв съм сънувах!

Девојката рекла:

— Добре де, ставай! Нещо май всяка нощ започна да сънуваш.

А момъкът станал и във вид на съм разказал всичко, което видял през нощта. Девојката още повече се учудила, но нищо не казала.

Дълго и мъчително се проточил денят, но ето че свършил и девојката тръгнала към дома на родителите си. Заедно с нея пътувал и момъкът с шапката-невидимка. Като стигнали вкъщи, девојката веднага изтичала при майка си и възкликнала:

— Той пак сънувал всичко, което правя през нощта!

Майката я успокоила:

— Нека сънува. Сънят си е съм. Иди да вечеряш.

Девојката отишла в стаята си, а мъжът ѝ — след нея. Сложили вечеря пред девојката, а на нея не ѝ се яде. Седи, гледа пилафа и внезапно вижда: пилафът вече се свършва! „Привижда ми се“ — помислила девојката, но все пак се уплашила, съблякла се и легнала на постелята. Легнал и момъкът.

Както винаги, в полунощ долетял сандъкът. Девојката се пхнала в него, момъкът — също, сандъкът излетял и скоро се оказал в същия дворец на седмото небе. Девојката взела саза и седнала да свири заедно с другите, но пак всички свирели в строй, а само тя го нарушавала. Стопанката отишла при нея и креснала:

— Ти какво, полудяваш ли, или си оглушала?

А ръцете на девойката се разтреперили и тя засвирила още по-лошо. Тогава стопанката я заудряла със златната пръчица и се развикала:

— На, никаквице, на! Ти ни предаде, ти си се влюбила в някого!

Тогава синът на богаташа се приближил до жената, хванал я за ръката и болезнено я стиснал. Златната пръчица паднала на пода, а жената закрепцала:

— Проклет да си! Пусни ми ръката!

Но момъкът не я пуснал и казал:

— Закълни се, че нищо лошо няма да ни сториш!

Стопанката отговорила:

— Хей, който и да си, кълна се: нищо лошо няма да сторя.

Момъкът отложил шапката-невидимка и всички го видели. Стопанката извикала:

— Кой си ти и с какво право си тук? Ако не бях се заклела, щях да те превърна на пепел!

Момъкът казал:

— Аз нямам работа с теб. Долетях тук с жена си и си я вземам. Нека през нощта тя да си бъде с мъжа!

Стопанката попитала:

— Коя ти е жена?

Синът на богаташа се приближил до жена си, хванал я за ръката и казал:

— Ето я!

Стопанката стиснала главата си с ръце и закрепцала:

— В моя дворец никога не е стъпвал мъжки крак! Кой ти е дал право да се омъжваш? Защо нарушаваш нашия закон?

Но след това се успокоила и рекла:

— Е, добре, какво да се прави! Нищо не може да се поправи, а щом сте се оженили — бъдете щастливи. А сега всички си отлитайте в къщи!

Тридесет и деветте девойки седнали в сандъците си, в четиридесетия сандък седнал синът на богаташа с жена си, стопанката произнесла заклинанието и сандъците излетели.

Седем небеса, седем морета и седем планини прелетял златният сандък с мъжа и жената. На края стигнал в стаята на девойката,

младите излезли и разказали на родителите ѝ какво се случило. Казали също, че стопанката на двореца на седмото небе освободила всички девойки, които учела на музика.

Кръвожадният падишах казал:

— Сега, когато всичко свърши добре, моята дъщеря може да бъде постоянно в къщата на мъжа си.

Синът на богаташа взел жена си и я завел в къщи.

Разказват, че оттогава те заживели спокойно и още по-силно се обикнали.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.